

Yrkeshögskolan

RAPPORT 2023

Områdesanalys: Trafik och fordon

Myndigheten för yrkeshögskolan

Innehåll

Inledning	3
Innehåll	4
Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar	4
Avstämningar	4
Yrkeshögskolans statistik	5
Bedömning av platsernas utveckling	5
Trafik och fordon	6
Utfall ansökan 2022	7
Resultat från genomförda utbildningar	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt	11
Regionalt utbud och regional efterfrågan	17
Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt	19
Definitioner	20

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning – eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning de kommande 3–5 åren och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- resultat från genomförda utbildningar
- beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- regionalt utbud och regional efterfrågan
- bedömning av nya platser med avslut per år.

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med olika berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns en hel del statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- utnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt utnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas på 3–5 års sikt och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Trafik och fordon

Denna områdesanalys omfattar de utbildningsinriktningar som bidrar till kompetensförsörjningen av trafiklärare och olika slags fordons- och maskintekniker på en eftergymnasial nivå.

Områdesanalysen omfattar följande utbildningsinriktningar:

Busstekniker/tekniker för tunga fordon	SUN-KOD 525ca
Fordonstekniker	SUN-KOD 525cd
Hydraulsystemtekniker	SUN-KOD 523fb
Trafiklärare	SUN-KOD 146xa

Utfall ansökan 2022

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Busstekniker/tekniker för tunga fordon	1	1
Fordonstekniker	5	4
Hydraulsystemtekniker	2	2
Trafiklärare	13	7

Källa: MYH.

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktning	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Busstekniker/tekniker för tunga fordon	80	80	40	32	20	20
Fordonstekniker	82	103	195	163	65	
Hydraulsystemtekniker	52	56	60	20		
Trafiklärare*	387	475	425	361	234	124

*Förändringar i startperiod har skett vilket påverkar slutåren 2023, 2024 och 2025. Därför skiljer sig siffrorna ovan åt jämfört med statistiken som är publicerad på myh.se.

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2022 påverkar i huvudsak slutåren 2026 och framåt. Detta beroende på att utbildningarna är mellan 300 och 400 yrkeshögskolepoäng långa. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningstillfälle och på så vis byggs utflödet på framåt.

Det finns en föreskrift om nationellt likvärdigt innehåll för utbildningar till trafiklärare. Det innebär att dessa utbildningar måste ha samma omfattning och läranderesultat.

YH-flex

Under 2023 beviljades fyra platser till trafiklärare inom YH-flex.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2019	2020	2021
Busstekniker/tekniker för tunga fordon	43 %	47 %	43 %
Fordonstekniker	32 %	64 %	54 %
Hydraulsystemtekniker	79 %	68 %	62 %
Trafiklärare	87 %	88 %	85 %
Totalt för yrkeshögskolan	72 %	72 %	70 %

Källa: SCB.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen helt eller till största delen året efter examen (avser examinerade 2021).

	Överensstämmelse arbete – utbildning					
	Andel i arbete	Felmarg. ±	Helt/till största delen	Felmarg. ±	Till viss del	Felmarg. ±
Trafiklärare	95 %	4 %	79 %	6 %	15 %	5 %
Totalt för yrkeshögskolan	91 %	1 %	65 %	1 %	25 %	1 %

Angivet med 95 procents konfidensintervall.

Källa: SCB.

Antalet observationer för resterande utbildningsinriktningar är för få för att resultat ska kunna visas.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2020	2021	2022
Busstekniker/tekniker för tunga fordon	26 %	13 %	27 %
Fordonstekniker	49 %	40 %	32 %
Hydraulsystemtekniker	0 %	0 %	15 %
Trafiklärare	0 %	0 %	4 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	9 %	12 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden för de båda utbildningsinriktningarna inom fordonsteknik ligger långt under genomsnittet för yrkeshögskolan. Examensgraden för hydraulsystemtekniker har tidigare legat över genomsnittet men uppvisar minskande siffror för de två senaste åren. Examensgraden för trafiklärare ligger däremot högt över genomsnittet för yrkeshögskolan.

Uppgift för andel i arbete och arbetets överensstämmelse kan bara redovisas för utbildningsinriktningen trafiklärare. Resultaten är mycket höga, både avseende andel i arbete och arbetets överensstämmelse och de överstiger genomsnittet för yrkeshögskolan.

Antalet tilldelade utbildningsplatser nyttjas också väl inom trafiklärare. De båda fordons- tekniska utbildningsinriktningarna har däremot höga andelar outnyttjade platser.

Slutsats

Utbildningsinriktningarna i denna områdesanalys skiljer sig åt resultatmässigt. Trafiklärare uppvisar mycket goda resultat, medan de fordons- tekniska utbildningsinriktningarna har svårare att få sökande och att få de studerande att ta examen. Enligt branschen kan det finnas flera bakomliggande orsaker till den låga examensgraden. Utbildningarna kan vara ganska avancerade och om studerande saknar relevant grundutbildning kan svårighets- graden leda till tidiga avhopp. Det kan också vara så att de studerande får anställning och möjlighet att gå märkesspecifika kurser under LIA:n och sedan inte ser behov av att slutföra utbildningen.

Resultaten för utbildningsinriktningen hydraulsystemtekniker ligger dock i stort sett i nivå med genomsnittet för yrkeshögskolan.

Utbildningsanordnare och arbetsliv behöver arbeta för att öka examensgraden från de utbildningar som ligger under genomsnittet. Utbildningsanordnare uppmanas att endast söka det antal platser som går att få sökande till, detta gäller i synnerhet tidigare beviljade utbildningar där det finns data från tidigare starter. Även om det råder brist på kompetens är det bättre att platserna nyttjas effektivt och att fler utbildningar kan beviljas i stället eftersom myndigheten har begränsat med resurser att fördela.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Omställningen mot ett hållbarare samhälle med fossilfri fordonsdrift är en stark pådrivande kraft som påverkar utbildningsinriktningarna inom denna områdesanalys. Omställningen påverkar även fordonsindustrins kompetensbehov och här kan områdesanalysen *Industriell produktion* vara relevant att använda vid genomgång av utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan.

Business Sweden fick under året ett regeringsuppdrag att förstärka koordinering av insatser för stora etableringar i fordonsindustrins omställning, *KN2023/03276*. Samordningsuppdraget ska bidra till att skapa goda förutsättningar för att realisera fordonstillverkarnas nyckelinvesteringar i form av etableringar, framför allt inom batteriproduktion. Etableringar som nämns i uppdragsbeskrivningen är Volvo Car Group och Northvolts gemensamma gigafabrik och forsknings- och utvecklingscenter för batterier i Göteborg, Volvokoncernens batterifabrik i Mariestad och Scantias batterisatsning i Södertälje.

Målet att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser ligger till grund för regeringsuppdraget. I uppdragsbeskrivningen hänvisas även, till det av riksdagen antagna målet, att växthusgasutsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010 (luftfart undantaget).

Fordonsteknik och tekniker tunga fordon

En bra grund till arbete inom motorbranschen ges via gymnasieskolans fordons- och transportprogram. Den snabba teknikutvecklingen inom fordonsindustrin har medfört att fordons- och transportprogrammet har förändrats och anpassats. Helt nya kunskapsområden har tillkommit och ansökningar till yrkeshögskolan behöver förhålla sig till dem. Till 2025 blir det ett helt nytt gymnasieprogram och de första eleverna tar studenten tre år senare, 2028. Även denna förändring behöver kommande YH-utbildningar anpassas gentemot.

Det finns olika specialiseringar inom fordonsteknik beroende på fordonstyp såsom personbilar, bussar, lastbilar och mobila arbetsmaskiner. Vidareutbildningar inom fordonsteknik är också ofta märkesstyrda då bilmärken har olika tekniska system. De tekniker och mekaniker som jobbar brett med alla typer av bilmärken behöver kunskap om alla förekommande system.

I utbildningsinriktningen busstekniker/tekniker för tunga fordon ingår förutom utbildningar inom lastbils- och bussteknik, utbildningar till servicetekniker i fält för tunga mobila arbetsmaskiner såsom exempelvis lantbruksmaskiner och skogsmaskiner. Arbete i denna typ av yrkesroll behöver ofta utföras på plats där maskinen står och under eget ansvar.

De utbildningar som finns inom utbildningsinriktningen fordonstekniker har en stor spridning i hur de benämns. Det är allt från diagnostekniker, kvalificerad elfordonstekniker el/hybrid, fordonstekniker el/it, tekniker i hållbara verkstadsmiljöer och mobilitetstekniker till e-mobility-ingenjör och utvecklingsingenjör electromobility. Enligt Transportföretagen är det bra för både de studerande och för det anställande arbetslivet om det enkelt och tydligt framgår vad utbildningen leder till. De flesta av utbildningarna leder till arbete på fordonsverkstäder men några kan också leda till arbete inom fordonsindustrin. Att gå ett YH-program efter genomgången fordons- och transportprogram kan för en yrkesverksam mekaniker eller tekniker vara motiverat om det kan leda till ett karriärsteg eller till byte av bransch såsom fordonsindustrin.

Av Transportföretagens rapport *Tempen på motorbranschen* från 2023 framgår vilka kompetensbehov som motorbranschen har. Det största behovet finns inom den yrkesgrupp som kallas för tekniker och mekaniker. Under 2023–2025 uppskattar branschen att cirka 4 500 tekniker och mekaniker behöver rekryteras. Merparten av kompetensförsörjningen bör här ske via gymnasiet eller yrkesvux.

Fordonstekniker och tekniker tunga fordon ingår i yrkesgruppen motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer – 7231. Av SCB:s yrkesregister framgår att det fanns 32 350 anställda i Sverige 2021. Av de anställda befann sig 2 378 i åldersspannet 60–64 år. Utflödet av platser via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025, då denna åldersgrupp väntas gå i pension, till 794. Åldersgruppen 55–59 år som beräknas gå i pension under perioden 2026–2030 bestod av 3 111 anställda. Som tidigare nämnts finns efterfrågan på nyutbildade i huvudsak från gymnasieskolan och yrkesvux. Yrkeshögskolan fungerar här som en liten men viktig del i utbildningssystemet med ett snabbriktigt utbud som kan bidra till vidareutbildning inom det fordonstekniska området med anpassning till den snabba tekniska utvecklingen som sker.

Sveriges fordonsverkstäders förening (SFVF) menar att övergången till fossilfri mobilitet ställer höga krav på att verkstäder kan hantera den nya tekniken i fordonen. Det behövs kompetens för att utföra avancerade diagnoser och åtgärder på såväl gas- som elfordon samtidigt som det behövs kompetens för att utföra samma typ av arbeten i fossila bränslesystem så länge denna typ av fordon är i drift. Parallellt med omställningen till fossilfria drivsystem ställer digitaliseringen inom fordonsbranschen i kombination med avancerad autonom teknik, ytterligare krav på kompetens i framkant.

Enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos för gruppen motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer är det mycket stora möjligheter till arbete på tre års sikt.

Vidareutbildning för yrkesverksamma fordonstekniker

Eftersom fordonsbranschen genomgår ett stort tekniskifte med både elektrifiering och digitalisering kan YH-kurser vara ett mycket lämpligt verktyg för kompetensutveckling av yrkesverksamma om kurserna ligger på SeQF-nivå fem. YH-kurserna är också ett utmärkt verktyg för vidareutbildning för yrkesverksamma mekaniker och tekniker, kanske än mer så än YH-programmen.

Transportföretagen menar att YH-kurser är mycket relevanta för deras bransch och kommer att vara fortsatt betydelsefulla framöver. Det behövs dock en ökad kännedom om YH-kurser bland både företag och yrkesverksamma menar de. Transportföretagen betonar att utbildningarnas utveckling också är viktig då innehållet kan behöva förändras ofta på grund av den snabba tekniska utvecklingen som sker.

Då den fordonstekniska yrkesgruppen är ganska stor kan det krävas stora volymer i form av utbildningsplatser. Innehållet i kurserna kan också passa flera andra yrkesgrupper så som ingenjörer och tekniker inom fordonsindustrin som behöver kunna den nya tekniken. Transportföretagen ser också att en karriärutveckling för fordonsteknisk personal är på gång. Framöver kan det komma att ske en ökad förflyttning av yrkesverksamma mellan fordonsverkstäder och fordonsindustrin. Detta är bra för yrkets attraktivitet och talar för att utbildningarna kan återspegla både fordonsindustrins och fordonsverkstädernas behov av kompetens.

Flera YH-kurser har beviljats sedan starten 2020. Det första året beviljades platser på temat elektrifierade drivlinor. Året därpå, 2021, beviljades platser på temat elsäkerhet för fordonsverkstäder. Följande år, 2022, beviljades platser på temat elsäkerhet för fordonsverkstäder och batterilagring. År 2023 har det beviljats platser på temat elsäkerhet för fordonsverkstäder, batterilagring och batteridrift, el- och hybridfordonsteknik samt elektrifierade drivlinor. För 2024 har det beviljats platser på temat batterilagring och batteridrift, el- och hybridfordonsteknik samt elektrifierade drivlinor. Utbildningarnas längd varierar mellan 25 och 80 poäng.

Platser per slutår	2020	2021	2022	2023	2024	Totalt
Fordonstekniker				110	120	230
Övriga utbildningar fordonsteknik	70	30	100	170	70	440
Totalsumma	70	30	100	280	190	670

Källa: MYH.

Hydraulsystemtekniker och hydraultekniker

Hydraulik är en teknik som används både inom industrin till exempelvis industrirobotar och i tunga fordon. Grävmaskiner, hjullastare, jordbruksmaskiner, mobilkranar och skogsmaskiner är exempel på arbetsmaskiner som använder hydraulik. Sjöfarten är ett annat användningsområde. Därför är denna yrkesgrupp relevant för flera olika branscher och utbildningsriktningen skulle även kunna ingå i områdesanalyserna *Industriell produktion* och *Sjöfart* (publiceras hösten 2023).

Det finns inget specifikt gymnasieprogram inom hydraulik på gymnasiet. Flera gymnasieprogram kan dock ge en lämplig grund för vidare utbildning på yrkeshögskola, universitet eller högskola. Det är de naturvetenskapliga, industritekniska och tekniska programmen, el och energiprogrammet, fordons- och transportprogrammet samt VVS-programmet.

Branschorganisationen Swedish Fluid Motor Association (SFMA) samlar hydraulik- och pneumatik-branschen. Enligt föreningen utgör hydraulik och pneumatik nyckeldelar i den svenska industrins automatiserade produktionsanläggningar och i fordons- och maskinexporten. De beskriver att branschen genomgår en stor utveckling mot hållbarhet och miljövänliga system. Systemutvecklingen går hand i hand med den pågående elektrifieringen. Digitaliseringen påverkar också, ett exempel på detta är att digitala system, styrsystem och hydraulik vävs ihop och övergår till att handla om mekatronik.

Hydraultekniker och hydraulsystemtekniker ingår i yrkesgruppen underhållsmekaniker och maskinreparatörer – 7233. Enligt definitionen för yrkesgruppen ingår att installera, reparera och utföra service på industrimaskiner och mekanisk utrustning. Man underhåller och reparerar även fartygsmotorer och andra motorer samt rälsfordon. Av SCB:s yrkesregister framgår att det fanns 26 805 anställda i Sverige 2021. Av de anställda befann sig 3 021 i åldersspannet 60–64 år. Åldersgruppen 55–59 år som beräknas gå i pension under perioden 2026–2030 bestod 2021 av 4 376 anställda. Även detta är alltså en väldigt stor och ganska bred yrkesgrupp, i vilken hydraulikutbildade utgör en delmängd. Utflödet av platser inom hydraulik via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025 då denna åldersgrupp väntas gå i pension, till 278.

Enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos är det mycket stora möjligheter till arbete på tre års sikt för yrkesgruppen totalt sett. Enligt SFMA fyller yrkeshögskolan en tydlig funktion för branschens kompetensförsörjning och menar att utbildningsutbudet inom hydraulik behöver bli 3–5 gånger så stort som idag, eller runt 200–300 platser per år, för att möta arbetslivets behov av kompetens. I nuläget skulle det behöva anställas cirka 700 personer för att fylla kompetensgapet.

Vidareutbildning för yrkesverksamma inom hydraulik

Inom YH-kurser har beviljats 15 platser vardera i hydraulik och pneumatik mot automatiserad tillverkning för start 2023 och 2024.

Enligt SFMA kan YH-kurser inom styrsystem och elektronik, samt hur de kopplas ihop med hydrauliken, vara relevant för yrkesverksamma hydraultekniker och hydraulsystemtekniker.

Trafiklärare

Under de senaste åren har stora förändringar skett inom transportsektorn med ökad digitalisering, inte minst vad det gäller personbilar. En utveckling är ökningen av automatväxlade personbilar. Enligt Mobility Sweden var över 85 procent av de nyregistrerade bilarna år 2022 automatväxlade. Allt fler väljer också att ta körkort för bil enbart med automatisk växellåda. Enligt Trafikverket var det närmare 40 procent som körde upp för automatväxlade bil 2022 jämfört med 15 procent år 2017. Enligt Sveriges trafikutbildares riksförbund (STR) förutsätter den digitala utvecklingen med självkörande inslag i nya bilar automatväxling. Detta för att en mer digitaliserad förarmiljö leder till att föraren behöver ha uppmärksamhet på exempelvis varningssystem. I sitt remissvar till EU kommissionens förslag till det fjärde körkortsdirektivet som presenterades den 1 mars 2023, framförde STR att automat borde vara norm för att ta B-körkort.

Enligt Transportstyrelsen är självkörande bilar inte långt bort, åtminstone om man ser till lägre nivåer av självkörande och på begränsade delar av vägnätet. De har beviljat ett trettio-tal ansökningar för försöksverksamhet och forskning på självkörande fordon och bedömer att större självkörande inslag blir en verklighet under 2020-talet. Fullt självkörande, eller automatiserade fordon på nivå fyra eller högre kommer dock att dröja. Bland annat finns stora frågetecken vad gäller ansvarsutkrävande och moraliska dilemman vid olyckor. Dessutom är transporter internationellt reglerade varför överenskommelser måste ske på europeisk och internationell nivå. Utvecklingen kan i framtiden komma att påverka behovet av trafiklärare. Enligt STR kommer den tekniska utvecklingen med fler självkörande bilar troligen leda till ett ökat snarare än minskat utbildningsbehov. Myndigheten ser att utvecklingen kan leda till att utbildningens innehåll behöver utvecklas.

Trafikskolebranschen har sedan länge haft problem med illegala trafikskolor. För att komma till rätta med problemet införs krav på giltig id-handling vid privat övningskörning. Syftet med de ändrade lagkraven är att försvåra illegal utbildningsverksamhet genom att polisen lättare ska kunna kontrollera att den som övningskör är samma person som handledaren har godkännande att övningsköra med. Dessutom införs vid årsskiftet även skärpta straff för den som driver en illegal trafikskola och påföljden utökas från böter till fängelse i upp till två år.

Utbildningarna till trafiklärare ges enbart inom yrkeshögskolan och har sedan 2016 ett nationellt likvärdigt innehåll. Det innebär att myndighetens föreskrift, *MYHFS 2016:10*, reglerar utbildningarnas innehåll och krav för att en studerande ska få en yrkeshögskoleexamen med inriktning trafiklärare. Efter att den studerande har tagit examen kan denne ansöka hos Transportstyrelsen om godkännande att arbeta som trafiklärare. Det finns särskilda krav för att få trafiklärartillstånd, bland annat att man måste ha haft B-körkort i minst tre år och vara minst 21 år gammal.

Av SCB:s yrkesregister från 2021 framgår att det fanns nästan 1 840 anställda trafiklärare i yrkesgruppen trafiklärare – 3441. Dessutom fanns det knappt 400 egna företagare. Av de anställda trafiklärarna var cirka 590 personer över 60 år. Åldersgruppen 55–59 år, som i hög grad beräknas gå i pension under perioden 2026–2030, bestod av närmare 440 personer.

Utfödet av platser via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025, då den äldre åldersgruppen väntas gå i pension, till cirka 1 940. Utbudet av platser är långt överstigande pensionsavgångarna. Enligt Transportstyrelsen finns det dock fler verksamma trafiklärare än så. Per augusti 2023 har Transportstyrelsen 3 230 så kallade påanmälda (verksamma) trafiklärare. Det finns därmed en diskrepans på cirka 1 000 personer mellan Transportstyrelsens register och statistiken från SCB. En förklaring till diskrepansen kunna vara just anställningsform. Dessutom är hela 9 procent av de verksamma trafiklärarna över 65 år, vilka SCB:s yrkesregister över anställda inte inkluderar.

Det är en ovanligt hög omsättning i yrket. Många trafiklärare lämnar branschen efter några år, vilket påverkar arbetslivets efterfrågan. I STR:s publicerade *Enkät om trafikläraryrket – så tycker de som arbetar eller har arbetat i branschen från 2021* uppger hela 24 procent att de förmodligen har lämnat branschen helt om några år. Det är ytterligare 14 procent som tror att de inte är trafiklärare om några år, men arbetar i annat yrke med koppling till trafiksäkerhet. En fjärdedel av respondenterna tror att de kommer arbeta kvar som trafiklärare om några år. Det största incitamentet för att få fler att stanna i yrket är en högre lön. I STR:s enkät framkommer även att faktorer såsom arbetstider, arbetsmiljö, tid för återhämtning och fler karriärmöjligheter hade påverkat de som lämnat att i stället stanna kvar i yrket.

Vidareutbildning för yrkesverksamma trafiklärare

En färdigutbildad trafiklärare kan efter en tid gå vidare till att bli lärare för tyngre behörigheter som lastbil eller buss eller mc/moped, riskutbildare eller utbildningsledare. Det finns både möjligheter att bli anställd, att jobba som konsult eller att driva egen trafikskola. Det går även att utbilda sig vidare till lärare inom gymnasieskolan.

Inom YH-kurser har beviljats 15 platser för trafiklärare tunga behörigheter med start 2020.

Enligt Transportföretagen är det idag mycket svårt att hitta kunnig personal som utbildar yrkesförare på tunga fordon och buss.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar antal platser som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Utbildning till *busstekniker/tekniker för tunga fordon*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kronoberg	20	20	20	20	20	20
Norrbottnen			20			
Norrbottnen och Södermanland*	20	20				
Stockholm	20					
Västra Götaland	20	40		12		

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Utbildning till *fordonstekniker*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Skåne	20					
Stockholm		30	50	50		
Stockholm och Västra Götaland*			35	35	35	
Värmland		18	18	18		
Västerbotten och Örebro*	30					
Västmanland		30	30	30		
Västra Götaland	32	25	62	30	30	

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Utbildning till *hydraulsystemtekniker*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Västernorrland	52	56	60	20		

Källa: MYH.

Utbildning till *trafiklärare*. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktning	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Dalarna	20	30	30	30	30	
Halland	24	24	24	24		
Jönköping	26	26	26			
Kalmar		25	25	25	25	
Norrbotten	20	20	20	20	20	20
Skåne	78	131	101	83	59	24
Stockholm	99	99	99	79	30	30
Värmland	20	20	20	20	20	20
Västerbotten	20	20				
Västmanland	20	20	20	20	20	
Västra Götaland	30	30	30	30	30	30
Östergötland	30	30	30	30		

Källa: MYH.

Regionalt utvecklingsansvariga

Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA).

I dialogen har behovet av underhållspersonal för en alltmer elektrifierad och digitaliserad fordonsflotta framkommit, samt vikten av systemförståelse vid en övergång från mekanisk hantering till digitala system.

Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt

Fordonstekniker tunga fordon

Bedömningen är en anpassning av antalet platser mot nyttjandegraden då utbildningsinriktningen tidigare inte har fyllt det antal platser som har beviljats.

Fordonstekniker

En utökning av utbudet har nyligen gjorts och dimensioneringen har gått från cirka 100 platser till cirka 200 platser per år. Även denna utbildningsinriktning har dock problem med outnyttjade platser.

Hydraulsystemtekniker

Bedömningen är att utbudet skulle kunna öka baserat på efterfrågan.

Trafiklärare

Dimensioneringen av utflödet av platser ligger runt cirka 450 per år och förväntas inte kunna överstiga detta antal för 2026.

Bedömningen kommer att ses över årligen, i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

DEFINITIONER

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen, helt eller till största delen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. I detta material har endast resultatet för helt eller till största delen samt till viss del använts.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen \pm, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Outnyttjade platser	<p>Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås
www.myh.se